

1654

1954

05
1954

К И Р П И

Хэрэгсэлд мөнгөн пуулар

Аталар дейиблэр ки, билмэмэк эйб дейил, сорушмамаг эйбдир. Дүзү мэн „көнүллү веркинин“ нэдэн ибарэт олдугуну билмээдим вэ бөйүк сөһвим дэ орасында иди ки, бу барэдэ һеч кэсдэн бир шей сорушмамышдым. Һэрдэн бир отуруб бу барэдэ фикирлэшир вэ өз-өзүмэ дейардим ки, көрөсөн бу нечэ веркидир. Экэр догрудан веркидирсэ, буна нэ үчүн „көнүллү“ дейирлэр, экэр көнүллүдүрсэ буна нэ үчүн „верки“ дейирлэр?

Чашыб галмышдым. Хошбөхтүндө шәһәрдә көһнә танышларымдан Баһар хала илэ онун һөрмәтли эри һэсэн кишия раст кәлдим. Хош-бешдән сонра:

— Әһизләрим, — дедим. — Сиз узаг дагларын дибиндәки Кәдәбәй районунда яшайрсыныз, кәнд ишләрини яхшы билирсиниз, мәни баша салын көрүм, бу „көнүллү верки“ нечә шейдир, буну нечә йығырлар вэ һарая хәрчлэйирләр?

Һэсэн киши күлүмсәли, Баһар хала я бахыб көнүлсүз һалда данышмага башлады:

— Эһ, отул, „көнүллү верки“ иши узун әһвалатдыр. Башга районлары билмирәм, амма бизим Кәдәбәй районунда бу верки мәсәлән, белә эмәлә кәлир. Район ичрайийә комитәсинин сәдри Рәсулов йоллаш Сөйүдлү кәнд советинин сәдри Мәмәдов йоллаша раст кәлир. Бөйүк сәдр кичик сәдрә дейир:

„Йоллаш Мәмәдов, көнүлүмә яман верки йырмаг дүшүб, истәйирәм бир чамааты тәрпәдәк. Сәнин нечә, бу ишә һәвәсин вар?“

„Һәвәс дедин гуртарды. „Көнүллү верки“ үчүн көнүлүм яман атланыб, лап истәйирсән бу дәгигә башлаг“.

„Сәнчә Сөйүдлүдән нә гәләр йысаг яхшыдыр?“

„Һеч олмаса бир он мин манат“.

„Яхшы, сабаһдан башла“.

„Көзүм үстә, башларам, анчаг кәрәк бир дон кейдирәк“.

„Дон һәйә кәрәкдир?“

„Эһ, йоллаш Рәсулов, сиз мәнән бөйүк сәдрсиниз, яхшы билирсиниз ки, донсуз иш кечмәз, кәрәк бир сөз дейәк...“

„Яхшы, де ки, кәндә арч чәкәчәйик, су чыхармаг истәйирик“.

„Инаһмазлар“.

„Нә үчүн?“

„Кечән ил дэ веркини бу алла йыгмышдыг“.

„Онда нә үчүн йыгдыгымызы һеч сөйләмә, де ки, кәндин эһтиячы үчүн йыгырыг. һарая мәсләһәт олар, орая хәрчләрәк“.

Һэсэн киши сусду, Баһар хала да башыны йырғалады.

— Сонрасы нечә олур? — дейә сорушдум. — Пулу йыгдылар, бәс һарая хәрчләдиләр?

— Сән кәл, буну мәнән сорушма, башымы чәнчәлә саларсан, — дейә һэсэн киши кетмәйә һазырлашды. — Бу суала нәинки мән, һеч Әфлатун да чаваб верә билмәз.

Һәр икиси илэ көрүшүб айрылдыг.

Аталар дейибләр ки, билмэмэк эйб дейил, сорушмамаг эйбдир. Буна көрә дэ мән ишин һәгигәтини өйрәнмәк үчүн узаг дагларын дибиндә ерләшмиш Кәдәбәй районуна кетдим.

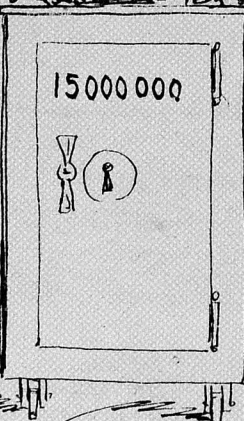
Район ичрайийә комитәсиндә һәмин суалымы тәкряр этдим: „Көнүллү верки“ нечә шейдир, буну нечә йығырлар вэ һарая хәрчлэйирләр?!

Дүня көрмүш бир киши мәнә чаваб верди:

— Әһлине баһсан „көнүллү верки“ сөзү өзү долашыг сөздүр. Буна әввәлдән „көнүллү йыгым“ десаидиләр даһа яхшы оларды. Бу, о демәкдир ки, адамлар бир хейирли иши үчүн өзләри сөз бир эдиб пул йығырлар. Мәсәлән, тутак ки, бизим бу узаг дагларын дибиндәки Кәдәбәй районунун Сөйүдлү кәндиндә ахшам емәкдән сонра һэсэн киши илэ Баһар хала отуруб сөһбәт эдирләр. Бирдән һэсэн киши арвадына дейир:

„Билирсән нә вар, арвад, бизим эшшәйин дәрдинә галмышам“.

„Эшшәйә нә олуб ки?“

„Һәләлик бир шей олмайыб, амма ола биләр. Бизим кәндин янындакы көрпү лап хараб олуб, горхурам эшшәк кәллә-майлаг чая дүшүб мурлар ола, мәним дэ гол-гычым гырыла“

„Йохса көрпүнү гайырмаг истәйирсән?“

„Мән нийә, бүтүн кәнд йыгышыб элбир гайыра биләрәк. Истәсәк һәлә һамам да тикә биләрик!“

Бир нечә күндән сонра һэсэн киши өз һәмкәндиләрәилә бирликдә пул йыгыб верирләр кәнд Советинә...

— Сонрасы нечә олур? — дейә сорушдум. — Пул йыгылды, бәс һарая хәрчләнди?

— Бу суала һеч район ичрайийә комитәсинин сәдри Рәсулов йоллаш өзү дэ чаваб верә билмәз. Чүнки пулу йырмаг асандыр, хәрчләмәк чәтин.

Аталар дейибләр ки, билмэмэк эйб дейил, сорушмамаг эйбдир, шәһәрә гайдыб лап һөрмәтли бир йоллашын янына кетдим.

— Сиз чоһ тәчрүбәли адамсыныз, — дедим, — зәһмәт олмаса мән бир баша салын көрүм, көнүллү верки нечә шейдир, буну нечә йығырлар вэ нечә хәрчлэйирләр?!

Һөрмәтли йоллаш чаваб верди:

— „Көнүллү верки“ белә эмәлә кәлир: тутак ки, Сөйүдлү кәндинин чамааты, өзләри үчүн һамам тикмәк фикринә дүшүрләр. Йыгынчаг чагырылыр, һамы көнүллү сурәтдә бу йыгынчага кәлир бурада гәрар гәбул олунур, һәр кәс һаллы-һалына көрә өз пайына дүшән пулу апарыб верир, кәнд Советинә. Кәнд Совети пуллары аландан сонра һамамы тикмәйә башлайыр. Бир нечә айдан сонра тәзә һамам һазыр олур, адамлар һәфтәдә бир дәфә кәлиб чимириләр, чанлары динчәлир.

— Мәсәлә айдындыр, — дейә чаваб вердим. — Анчаг бурасы да вар ки, Сөйүдлү чамааты нечә илдән бәридир ки, пул йыгыб верир, амма кәнд Совети чамаат үчүн бир һамам кисәси дә алмайыб.

— Эһ, бу әһвалат бирчә Сөйүдлүдә олсайды дәрд яры иди. Кәдәбәй районунда беш йүз етмиш мин манат пул йыгылыб, анчаг һеч ики көрпичи дэ бир-биринин үстүнә гоһан олмайыб.

— Демәк ярым миллион манат пул истифадәсиз галыр, һеч кәс дэ буна фикир вермир?

— Бу вәзыййәт бир районда олса адамын ганы о гәләр дэ гара олмәз. Республикада он беш миллион манатдан артыг пул йыгылыб ятыр. Һеч кәс әлини агдан гарая вурмаг истәмир. Он беш миллион маната фикирләш, көр нәләр этмәк олар. Ени клублар, кино-театрлар тикмәк, йоллар чәкмәк, көрпүләр салмаг... Йох, көнүллү верки гәдир билән янында бөйүк шейдир.

— Даян, ахы сиз өзүңүз дединиз ки, пуллары хәрчләмәк үчүн һеч кәс әлини агдан гарая вурмаг истәмир.

— Бәли, беләдир ки, вар.

— Яхшы, онда һөрмәтли йоллаш, мәни баша салын, көрәк экәр бу пуллары хәрчләмәйәчәкләрсә даһа нә үчүн йығырлар?

Һөрмәтли йоллаш күлүмсәйиб деди:

— Адамын ядына молла Нәсрәддинин бир ләтифәси дүшүр. Молла юмуртанын онуну бир маната алыр, бир маната да сатырды. Сорушурлар ки: „Молла бәс нә үчүн белә эдирсән? Бу ки, башдан-аяга зәрәрдир“. Молла чаваб верир: „Дүздүр, зәрәрдир, амма адамлар көрүрләр ки, әлим ишдәдир, тичарәтлә мәшгулам“.

Көрүнүр ки, „көнүллү верки“ пулларыны йығанлар да өз бөйүкләринә көстәрмәк истәйирләр ки, әлләри ишдәдир, бикар дейилләр.

Бу чавабдан сонра мәним үчүн һәр шей айдын олду.

Аталар дүз дейибләр ки, билмэмәк эйб дейил, сорушмамаг эйбдир. Адам сорушанда доғрудан да чоһ шей өйрәнир.

ПАПАҒЫНЫ ЧЕВИР, ЯЙ КЭЛСИН...

Кечэн ил яй айларында Имишли гәсәбәсинә тракторлар ер экир, булдозерләр күчәләрә үзәлдир, район тәшкилатлары рәһбәрләри дә өзләриндән разы һалда, бир-бирләринә дейирдиләр:

- Мәркәзи күчәни, асфалтлашдырарыг...
- Мәктәбә кедән күчәни дә ялдан чыхармаг олмаз. Гышда ушаглар раһат кедиб-кәләрләр.
- Даш дөшәтдирәрик
- Даш нәдир, а чаным, асфалта нә кәлиб ки!
- Бәлкә асфалт чатмады?
- Чатар, нә дейиб чатмаз

Пайыз айлары кәләндә гәсәбәнин күчәләрини дүзәлдән тракторлар вә булдозерләр даянды, амма, район тәшкилатларындакы данышыглар исә һәлә давам әдирди:

- Ягыш башлады, дейсән бу ил мәркәзи күчәйә асфалт дөшәйә билмәйәчәйик.
- Бәс мәктәб йолу?..
- Ону да баша чатдыра билмәдик...
- Район йоллар идарәси һесабында йолларын дүзәлдилмәси үчүн бурахылан пуллары нә эдәк? Хәрчләнмәйиб ахы?
- Хәрчләнмәйибсә, даһа яхшы... Пулу кечи-рәрик коммухозун һесабына.

Пул коммухозун һесабына кечәндән сонра, онун хәрчләниб-хәрчләнмәсиндән хәбәримиз йохдур. Амма Имишли гәсәбәсиндәки күчәләрин вәзийәтиндән хәбәримиз вар. Яйда күчәләрә трактор вә булдозерләр газды, амма асфалт дөшәнмәди... Ягыш яғандан сонра палчыг диздән олды. Инди Имишлидә иш о ерә чатыб ки, гоншудан-гоншуя кетмәк үчүн кәрәк я трактора ми-нәсән, я да ата...

Зәһмәткешләр бу һагда район ичрайиә коми-тәсинин сәдринә шикайәтләнәндә, бу чавабы алырлар:

— Кечән ил ишә башладыг. Амма гуртарма-дыг.. Даһа яя нә галыб ки? Папағыны чевирма-миш, яй кәләчәк вә һәр шей дә өз гайдасында олачагдыр.

Ч. ӘЛИЕВ

Ата-ана севинир,
Арзулары күл ачыр.
Онларын әзиз оғлу
Ени-ени дил ачыр.
Назлайырлар, өпүрләр
Ушағын үз-көзүндән.
Ганадланыр гәлбләри,
Онун һәр бир сөзүндән.

Анасы севиб ону,
„Гәшәнк годугдур“ дейир.
Атасы севинч илә,
Она „күчүк“ сөйләйир.

Бир күн анасы она,
„Годуг“—сөйләйән заман,
Ушаг „годуг“ сөзүнү,
Тәкрар этди дурмадан.
Ата, ана севинди,
Нә фәрәһли бир ишдир.
Ушаг өз анасынын

Сөзүнү тәкрар әдиб,
Она „годуг“ демишдир.

Бир күн дә гонаглыгда,
Ушаг ағлайыр яман.
Атасы гәзәбләнир:
— Ит күчүйү бир даян..

Ушаг кәсиб сәсини,
Үз тутур атасына:
— Ит күчүйү өзүнсән!..

Өзүнсән!-дейир она
Атасы утанараг,
Ерә дикир көзүнү,
Ахы өзү өйрәтмиш,
Эвладына илк дәфә,
„Ит күчүйү“ сөзүнү.

Белә ата, аналар,
Данламасын бош ерә
Әзиз эвладларыны.
Онлар көрүр ишинин,
Әмалинин барыны.

Тофиг МҮТӘЛЛИБОВ

Ачыгда вә кизлиндә

Россия ПИЧЕФУДИ

Фиолетовка кәндинин китабхана мүдири Хуршид Казымов Пушкин районунда өзүнә бөйүк шөһрәт газанмышдыр. Намы билир ки, районла отаглары зибилли, китаблары чырылмыш, дағылмыш бир китабхана варса, о да Казымовун иш-ләдийи китабханадыр. Һәлә бунлардан башга һәр кимдән сорушсан ки: „Бәс китабхана нийә багылдыр?“ — Дейәр:

— Хуршид кедиб Бакыя, Тбилисийә, Ләнкә-рана, я да Сәляна.

— Нийә кедиб?

— Мал апарыб, сатан кими гайыдачаг.

Хуршидин бир анасы вар Тутай, бир атасы вар Яр. Онлар да колхозда ишә чыхмырлар. Колхоз башчылары бунлардан сорушанда ки: „Нийә ишә чыхмырсыныз?“ Яр Тутай бахыр, Тутай Яра, һәр икиси дейирләр:

— Хуршид кими оғудун ата-анасы ишә чы-маз, чох узун эләсаниз, оғлумуз мүхбирдир, дейәрик сизи вурар гәзетә!

Хуршидин гәзетләрә языб-язмадығыны дейә билмәрик. Анчаг онун имзасыз мәктублар язды-ғы районда һамыя мәлүмдур. Мәркәздән кәлән комиссиялар имзалы вә имзасыз мәктублары бир-бири илә тутушдуранда көрүбләр ки, бу мәк-тубларын һамысынын хәтти Хуршид Казымовун хәттинә охшайыр.

Казымовдан сорушанда ки:

— Район кәнд тәсәрруфат шө'бәсинин ишчиси Агаба Казымов һаггында бу бөһтанлары һара-дан гурашдырмысан? — Дейир:

— О, нә үчүн район гәзетинә языб, мәнн тән-гид эдә биләр, мән онун һаггында яландан да олса бир шей яза билмәрәм?!

М. МӘММӘДОВ

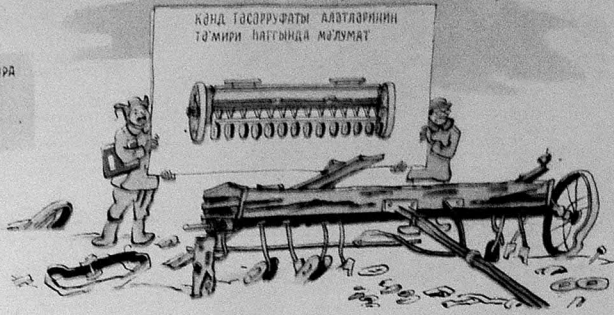

— Бу машины нийә белә вуруб гырмысыныз?
— Әһ, нефини поэма, колхозумуз миллионердир, тәзәсини аларыг.

1774

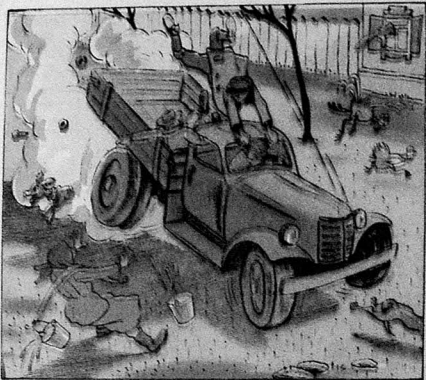

Рисава В. ЛИТВИНЕНКО

Әйри күзүдө

Рисава В. ГРИГОР'ЕВ

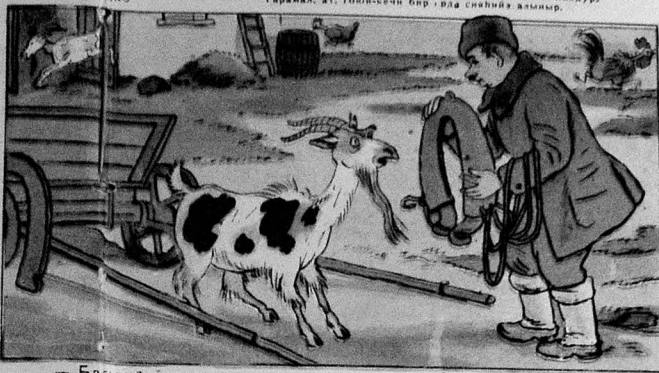
— Не яман сүр'әтлә кедир. спидометр нечәни көстөрөр?
— Сәккиз ил һәбс чәзасыны

Рисава С. САМУМ

— Дейрләр ки, сиз өз дис-сертасиянызы башгасындан көчүрмүсүнүз.
— Ялан дейрләр, мәним савадим һарда иди ки, көчрөм.

Рисава В. ГЛИНСКО

— Багыштайын, мәжәр кечиләри дә арабая гошурлар?
— Яхшы, даһа төвәзәнарлыгы эддин, бәсдир, кәл бәри, сөн бизим сийһидә дайча һесаб олунурсан.

Рисава С. САМУМ

ЧИДДИ ЙОХЛАМА

— Әмәк китабчаныз иохдур, паспортунузун вахты кечиб, сон иш ериндән алдыгыныыз хәсийәтнамә пилийинизи көстәрир. баша дүшүн, биз сизи анчаг... амбардар вәзифәсинә көтүрә биләрик.

СТЕПАН ОЛЕРНИК

КУРИЛО-НАДИПСКИ

Бир күн Павло адында истә'дәдәсы бир шаир Бөлмәдә кәнд һаггында охуу...
— Биз ән сәлхым сәйүдләр, кәй чубуглар, чәпәрләр...
— Сиз мәнә бөйүк илһам вәриссиниз һә гәдәр?
— Сонра да өз шәрини гәтләйи: аста-аста Кечиб юхари башда отурду стул үстәдә.
— Бу дәм дәрин бир сүнүт чөкдү тамам һәр яна...
— Ким сөз истәйир? — дейә сәдр бахды салоһа...
— Сонра да гөвлүгүдә даим һазыр сахлаһа...
— Өз бүрүну дик тутан бир тәнгидчи бу заман...
— Сонда габаг даһынан, адам олмасын — дейә Ериндән сымчараг, тез атылды сәһнәгә...
— Сонра портфелиндән гөвлүгү чыхарараг...
— Курило-Надилски башлады ялтаг-ялтаг...
— Бизә бөйүк сәвадәт үз вериб!

Бир ән өвәл.

Туту дилли мүғәнни-шаир Павло бир кәзәл Шәир охуу, мән өйсән бу йәләм, бу сөзә!...
— Пәвлонун шәирләри бир сәзинәдир, бу күн...
— Бу шәирләр бир бөйүк дәрәжә бизим үчүн...
— Ләп көтүрәк о чубуг сөзүнү! Чубуг ил вәр...
— Кечи өйән чубугдан дейидик, бурда онлар...
— Чубуг сөзүйлә о бөйүк проблем гөйүшү, сүдур...
— Колхозларда чубугдан инди сәбәт тохунур...
— Габагчыл колхозчулар ем даһыйыр ичиндә...
— Чубуг бир кейфийәтдир, ени донда, бичимдә...
— Кечиләрчүн чубуглар, шаллаг инан бир заман...
— Там башга хидмәт көрүр кечиләр инди ондан...
— Дейә ялтаг тәнгидчи гәбәшчәб чыбы һалдан...
— Саһарды кечисини кәл яндан, кәл да далдан...
— Салон бу бош сөзлөрдән тәнчә кәлсә дә анчаг...
— Шаир хумарчыларды ериндә руһланараг...
— О... хусуси студа отуруб ифтихарла...
— Тәрипләрдән пәртәтәк дәнмүшдә бир мис пула...
— Чүмлөләр ялышган тәк ахыб кедиди бүтүн...
— Чәпәр сөзү башга бир мәнә даһыйыр бу күн...
— Бизим ата-бабалар көнчлидә бир вахт варды...
— Гыз далынча онлардан баглара тулланарды...
— Бу шәирдәсы шаир (адым ишди һәр көсә)!...
— Бу күн о чәпәрләрди сәбәт ачыр ки, бизә...
— Гөһрәмәи сәлчәк гыз кечанин бир анында...
— Көмбайчы оғланы көзәтләйир лыиндә...
— Бүдур, сәнки о сәһнә адым көрүнүр мәнә...
— Оғлан мотосиклетлә чапыр көрүш ериңә...
— Сән бир типиклией бах! Сәйүдләрә кәлиңчә...
— Көр бир шаир образы нечә гәлдәримиз, нечә?
— Бөйүк шаир кәләчәк ярыл мөшәлиһларин...
— Кәр парлаг сурәтләрә нечә яратыш дәрин...
— Бу өлмәз сәтләрәдә верилән, адым, тамиз...
— Төсвини адымга чатмәз һәлә гүвәссәм...
— Бу дәм бир сәс учалды, сыхылмыш үрөклөрдән...
— Төләс бүхурданчы, етәр сәндүрмәя сән!...
— Ятырмагчы сәс-нүгү етәр сәни чалды бу вахт...
— Вахт битди... Ону бир аз узатмаг көрәк анчаг!
— Натиг ийрими дәигә вахт истәди сәдрәдән...
— Бәсдир, бәсдир — дөйәкә һәмү гышырды бирдән...
— Догрудан да чатышыды оду сәндүрмәк аны...
— Нәм бизчә, һәм шаирә, чүни варды аныч...
— Гөй сәккиз, уцадан курласын, бу күн, достлар!
— Рәдә олсун һәм бүхурдан, һәм ону яндаранлар...
— Гөй бу күн тәнгидчиләр бир ән эшитсин бары...
— Гуртармышдыр онларын вахтлары, саатлары...

Украйначадан төрчүмә эдәни: Г. БӨЙУКАГА

ОСТАП ВИШНЯ Сөйүд ағачында алма

Иыгынчагга рәһбәр ишчиләрән бири трибунага гахла.

— Йолдашлар, — дейә, о, сөзә башлады, — Мәркәзи Комитәнин сентябр Пленумунда рәһбәр ишчиләрән бир чохунун кәнд тәсәрурфатыны яхшы билмәзәйи һагы оларәг тәнгид олунмушдур. Ондар үчүни көстәришләрә кифайәтләнирәд. Бу исә һеч бир фийда веририр. Элә күт рәһбәр ишчиләр вәр ки, районларында олан габагчыл колхозлары, ишкүзәр колхоз сәрларини, бачарыгы бригадларын танымырлар. Элбәттә, йолдашлар, мәсалән, көтүрәк мәним өзүм, әкәр районумузда „Гәләбә“ колхозунун йүксәк мәһсул көтүрдүйүнү билмәсәйдем, бу, мәним үчүн багышланымәз негсан оларды.

— Орада мәһсул чох ашагылды, — дейә, ер-лардан сәсләр эшилди. — Нечә йәни ашагыдыр? — дейә, натиг өзүндән чылды. — Мән онларны кәй конарындакы тахыл экинләрини өз көзүмлә көрдүм. Сүнбуллар адама бой веририди. Натта элими узаттым, еня дә сүнбулларын башына чаттым. — Чаям, сиз гәмишлыгы көрмүшүнүз, — дейә, ким исә архадан сәсләнди.

Натиг пәрт оладу.

— Олсун гәмиш, һәр һала һүндүрдүр ки... Хәһиш эдирәм сөзүмү кәсмәйин, элбәттә йолдашлар, мән районумузда Әвларов, Ягбазов, Аккөзов, Амбардашыновын кими габагчыл колхоз сәрларини танымасайдым бу мәним үчүн багышланымәз күнә оларды.

— Онлар чохданлар ки, йохдурлар, — дейә кимсә дилләнди. — Нечә йәни йохдурлар? — Кәнд тәсәрурфаты шө'бәси мүдирә астача деди:

— һә, йохдурлар да. Әвларов ферма бинасы үчүн айрылмыш пула өзү үчүн өз тиклидари, Ягбазов чохла я еди, анчаг өз ягыны йох, колхозун ягыны. Амбардашынов амбары дашыды анчаг өз амбарыны йох, колхозун амбарыны. Аккөзов да ачкөзүдүйүнү баласына кәлди...

— Не үчүн бу барәдә мәнә вахтында мә'лумат вермәсиз? Инди мән мәзбурам ки, кәнд тәсәрурфаты шө'бәси мүдирини тәсәрурфатга баш верән дәйишкәнликләри вахтында мәнә чатыр-мәмәсы барәдә мәсәлә гәлдәрым, бу, биабырчылыгыр, — белә рәһбәрлик олмәз!

— Мән бу барәдә сизә мә'лумат веришимди, — дейә шө'бә мүдирә чәсарәтсиз һала дилләнди, сиз исә дединиз ки...

— Мән сизә сөз веририрәм! — һә, Мәркәзи Комитәнин Пленумунда чох һаглы оларәг, көстәришләрә ки, — дейә о, еня сөзүна давам этәи, — рәһбәр ишчиләрин бир чоху колхозларын нә илә мәшгүл олдуларыны билмирләр. Онларын һейванлары илә тәһниз этмәк үчүн һансы отлардан истифәдә эдилдйиндән башлары чыкмыр. Мәкәр бу иш өйрәнмәк чәтиндир? Биз элә дәдә-бабадан һейванларын нечә емләндийини билirik дә! Мән... инзәй кәпәк өз я ымыхы верилдйини бизә мә'лум дедид? Мәкәр биз тәзә догмуш инзәй һорра шәрилдийини көр-мәмишк? Инди биз мал-гараны емлә яхшы тәһниз этмәк үчүн олмәзми бир беш йүз һектар кәпәк әкәк? Ола билмәзми ки, биз бир сәккизчә йүз һектар ердә һорра әкәк?.. һә?.. Элбәттә олар, йолдашлар, һәр шәй бизим өзүмүздән асылы-дыр.

О, сөзүна давам эдирди: — Йолдашлар, Мәркәзи Комитәнин Пленумунда гәй олунмушдур ки, бәзи рәһбәр ишчиләр кәнд тәсәрурфатында габагчыл иш методунун һәлә ләзымынча гиймәтләндирә билмирләр. Сизә мә'лумдур ки, йолдашлар, биз донузлардан илә ики дөфә бала алырыг, бир донуз илә ийримиәг гәдәр саглам, бала верир. Бәс не үчүн биз инкә-ләрән бу гәдәр бала ала билмәйәк? Элбәттә,

мән һәр инәкән илә ийрми бузов элә эдил-мәсинә һөкм верә билмәрәм, ләкин дөрд-беш бузов алмаг олар. Әкәр мәним шәдикләримә гулаг асансыз мәнә белә кәлди ки, бу иш һеч дә чәтин олмаячгадыр. Бундан башга догум әмәлийәтында да кәскин дөнүш вратмаг ләзым-дыр. Биз элә әтмәлийин ки, инкәләр бизов йох, ири дана догсунлар. Әкәр белә оларса, биз һей-вандарлыг сәһәсәндәки керилдйи тәзликә арадан гәлдәри билirik. Мән дүз дөмирями?

— һеч кәс дилләнмәди, — Бундан башга, йолдашлар, биз инәйин әм-чәкләринин сайы мәсәләсидә дә чидди мәшгүл олмалыыг, әкәр инәйин дәрә дейид, сәккиз әм-чәйи оларса, о, ики гат артыг суд верә биләр...

Натиг бу сөзләрә дейәндә кәнд тәсәрурфаты шө'бәси мүдирә она тәрәф әйлиб не исә демәк истәди. Ләкин о, даныша билмәйиб өзүндән кетди ва куппулту илә столун алтына йыхылды.

Натиг она тәрәф атылды вә... бу заман оу-дан айылды.

— Аллаһа шүкүр, юху имиш... аз гәлә дәди олмушдүм.

Өз юхусуну арвадына данышды. Арвад ону ахыра кими дилләйди деди: — Оху вә өйрән!

(Украйначадан төрчүмә)

Дилсиз-ағызсыз шикайәт ҡитапчалары

Гонаглыгдыкыларын чокусу тичарәт ишчиләри иди. Мәклис кетдикчә гызышырды. Районлардан кәлиши бир неча гонаг өз араларында нә исә данышыб-күлүшүрдүләр. Тамала бир нечә дәфә нимчәләри тыгылдадыб, онлары сакит этмак истәйирисә дә, мүмкүн олмуруду. Ахырда гонаглардан бири танкә кәлиб зарәфәтиәна деди:

— Тамала, хәлиш эдирәм бу һай-күйү кәс, йохса шикайәт ҡитабына язарам...

— Аман, аман!—дейә бир чаван оғлан ериндән сычрады. Аллаһы сеvirсинисә, о ҡитабын адыны чәкмәйин. Бу дүняда мән аллаһымдан о гәдәр горхмурам ки, нә гәдәр шикайәт ҡитабындан горхурам. Алын о ҡитаба дүшдү худаһа-физ, саг-саламаг ишдән чыхарсалар мин шүкүр...

Онуң бөйрүндә отуран, көркәминдән көһнә тичарәтчийә охшаян бир киши данышанын сөзләринә гүвәәт верди:

— Оғул одур, ааыны о ҡитаба салдырмасын. Ахы мән нийә о ҡитабы мүштәрийә верирәм ки, ағлына кәләни ора язсын... Бир дәфә сатычы гызлар балыг аман мүштәрийә балыгы бүкмәк үчүн кағыз вермәшидләр, о да шикайәт ҡитабыны истәмишди. Өзүңүз яхшы билирсиниз дә... сатычылар мүдирисә ҡитаб вермәз. Галмагалын гызышан вахтында өзүмү етириб дедим: „Гардаш оғлу, кағыз лазымдыр, мәнә де, дап бир рулон верим, даһа агаппаг дәфтәри нийә гаралайырсан? Ту-

таг, сән яздан сатычыны ишдән говдулар, я төһмәтдән-филянлан вердиләр, бунун сәнә нә исти-сооғу?“

Дүкандакы мүштәриләрин бир нечәси дә мәнә һавадар чыхды, башладылар ҡитабы истәйән оғлана һәһитәт этмәйә. О, мис кими гызарыб, ҡитабы истәдийинә пешман одау вә пул вериб алдығы балыгы да дүкандә гоюб кетди...

Гонаглар күлүшүлдәр.

— һә, пис эләмишәм?..

Бир гонаг сөһбәтә гатышыды:

— Мән о ҡитабы нийә көз бағағында гоюрам ки ону көрүб истәсиләр дә. Ас бир күңдән, мүфәттин кәләндән-кәләнә көрсүн агаппагдыр, архайынчылыгдыр, өтүб кетсин, бизчийәз белә эләйрик.

— Бағышлайыңыз, сиз һансы райондансыңыз?

— Газахдан.

— Элә биз дә сизин кимийик,—дейә Шамхордан кәлән гонаг дилләнди.—Гоншумуз Гасым Исмайлыво району да биздән ибрәт көтүрүб.

Папағыны көзүңүз үстүнә бәсан чатмагаш киши сөһбәтә гарышараг „Худат району сиздән керә галмыр“ дейәндә Мирбәшир районундан кәлән гонаг башыны булады:

— Гәрибә адамларсыңыз һа! Мән нийә дүкандарда шикайәт ҡитабы сахлайырам ки, сөз-сөһбәт дә олсын...

— Яхшы тәдбирдир, буну кимдән өйрәнмисә-синиз?

— Сабирабадлылардан.

Халдан районундан кәлән гонаг додағыны бугәзәрәк, әтираз этди:

— Йох, сиз дүзкүн эләмирсиниз. Бизчийәз шакирд дәфтәрләринин үстүнә гырмызы гәлмәлә „шикайәт ҡитабы“ сөзү языб дивардан асмышыг. Шикайәт-фылан языб эләйән оландә чырыб атырыг, әвәзинә тәзәсини асырыг.

Юхары баша отуран гонаглардан бири халданлынын сөзүнә гүвәәт верди:

— О чүр эләмәк яхшыдыр, көрәк шәрт хатире үчүн ҡитаб сахлаясан. Аман бу яхында яман шәрә дүшмүшдүк. Яхшы гуртлардыг. Тичарәт үзәрә дәвләт мүфәттишлийинин нумайәндәләри бизим Әли Байрамлы раймағыны йохлайянда көрүбләр ки, 23 декабрда йолка оюнчағларынын олмасасы һағында язылан шикайәти нә мән охумушам, нә дүкән мүдирин, нә дә сатычы.

Гонагларын бири һирсәлә аяга галхды:

— Нечә, нечә? Шикайәти охумамаг, бу, чинайәтдир. Шикайәти охуюб она чаваб вермәк ләзимдыр. Мән өзүм Стадчин аһа заводун ОРС-нун 491 нөмрәли дүканында гәссабам. Шикайәт ҡитабыма да едди иләдә һеч едди кәлмә сөз языл-мамышды. Бу яхында бир мәрлүмәзарын әли динч дурмады язды: нә билим мән әти баһа сатырам... Филан, бәсмәкән. Дүкандә да таныш ушағлардан вар иди. Киши рәддә олүб кәлән кими, шикайәтин үстүнә хуләсә яздылар: „Буну язан кефли иди, сөзүнә әтибар этмәйин“. Шикайәтин сорәги кәлиб ОРС-а чатанла хуләсә язанларын сөзү өтау.

— Элә бир әһвалат бизим Шаумян районундакы 11 нөмрәли емәкханәдә да олүб,—дейә көк бир киши ериндән галхыб данышымаг башлады. — Бир иләдә бирчә дәфә шикайәт языблар: Нә билим, емәкпайлаян Безубсова алычыларә пис хидмәт эдир, емәйи кем кәтирир... Ики һәфәр „шаһид“ дә һәмнин вәрағин архасына сәлигә илә языб ки: „Безубсова чох яхшы хидмәт эдир, она тәшәккүр элан этмәк ләзимдыр“. Шикайәт мәннин әлимә кемәндә галдым мәәттәл, билмәдим молланы андына инаным, я хоруауң гуйругуна, нә исә... гызын хатиринә дәймәдим..

Сөһбәт ширин дүшүдү үчүн, емәк-ичмәк яддан чыхмышды. Гонаглар бир-бир өз шуцаәтләриндән данышырдылар. Нөвбә тамала етишәндә, о, данышымаг башлады:

— Бир дәфә мән Бәрбәрхана тәсәррүфаты трестинин Киров проспектиндә ерләшән 36 нөмрәли бәрбәрханасында үзүм гырхдырандан сонра, көрдүм, уста Далаш Ханбаба оғлу илә кәсирша Багдасарова чибими дә гырмәк истәйирләр. Һирсәләндим, яздым шикайәт ҡитабына, 15 күндән сонра трестдән әвимицә бир мәктүб кәндәрилди: „Зәһмәт чәк, бир трестә кәл, көрәк нә дәмәк истәйирсән“. Зәһмәт чәкиб кетдим... бир айдан сонра әвимицә бир мәктүб да кәлиди: „Һөрмәтли йолдаш, ахы уста илә кәсирша боюяларына алмыр, нә тәһәр эләйәк?“ Мүхтәсәр үч-дөрдә дәфә трестә зәик эдиб, кәлиб кәләндән сонра эшитдим ки, трестин көһнә мүдирини чыхарыб, әвәзинә Мәммәдов йолдашы тәйин эдиблар. О да мәнә деди ки: „Гардаш оғлу, мән тәзәйәм, шикайәт көһнә, сән бунун үстүндән кем вә бундан сонра шикайәт язмады олсан, чалыш янында үч-дөрдә нәфәр иманлы шаһидин олсын, йохса сөзүнә әтибар эләмәзләр.“

— Биз гадындар да сөз верәчәксиниз, я йох? дейә бир гадын аяга галхды:

— Буяр, буяр!

— Дейин көрәк, мән һара эрицә версәм, бизим ҡитабын адыны дәйиширләрләр? Бизим Шаумян районунун 160 нөмрәли фәһлә емәкханасындакы ҡитаба отуз сәккиз дәфә тәшәккүр языблар. Она көрә дә истәйирәм ҡитабымызын адыны „Тәшәккүрләр ҡитабы“ гоим. Бүтүн тәшәккүрләрин дә архасына өзүм өз әлимлә язырам ки, „Һөрмәтли йолдаш, ишчиләрин нәзәр-дигәтинә чатдырылды вә онларә тәшәккүр элан эдилди“. Тәкчә бир нәфәр, хөрәкләрин кейфийәтинин писләшмәсиндән, менюун бир чүрә олмасындан шикайәт язышыды. Охудум вә адәтими позмадан онун да архасына яздым ки: „Ишчиләрин нәзәр-дигәтинә чатдырылды, онларә тәшәккүр эдилди...“

Сөһбәтин чох узандығыны көрән тамала нимчәни тыгылдадараг аяга галхыб деди:

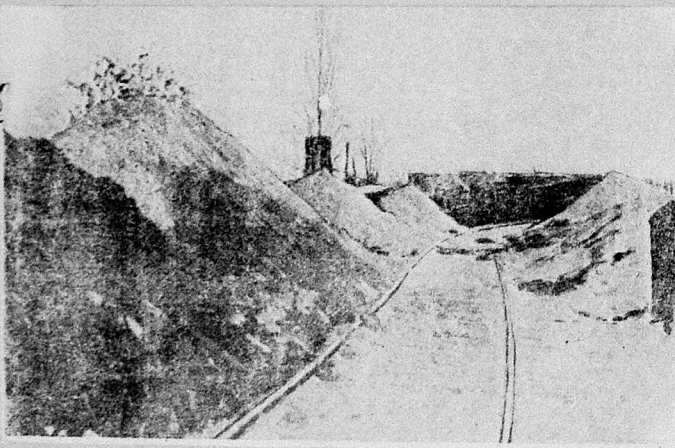
— Даһа бәсдир, бурани дөндәрлик ичласа, бу элә сөһбәтдир ки, данышсаг саһаһа гәләр узанар, яхшысы будур бәдәләри галдырын, ичәк шикайәт ҡитабы истәмәйән үзүйәлә мүштәриләрин сағдығына!..

Шикайәт ҡитабындан чох горхан чаван оғлан ериндән галхды:

— Үзүйәлә мүштәриләрә чох да архайын олмайын. Чүнки бир күн онларын үзләр дәнә биләр вә бу дилсиз-ағызсыз ҡитабларә язылаларын еринә стирилмәсини тәләб эдә биләрләр...

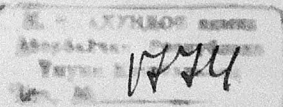
М. ЧАҺАНКИР

ФОТО Күшәси

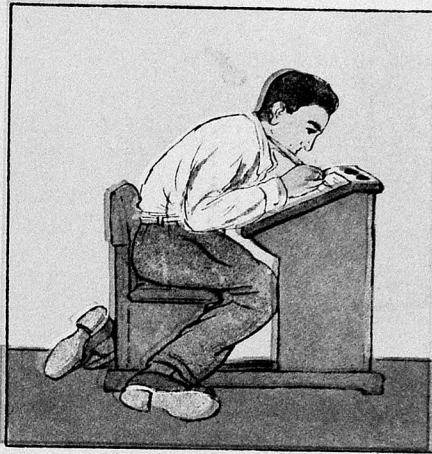
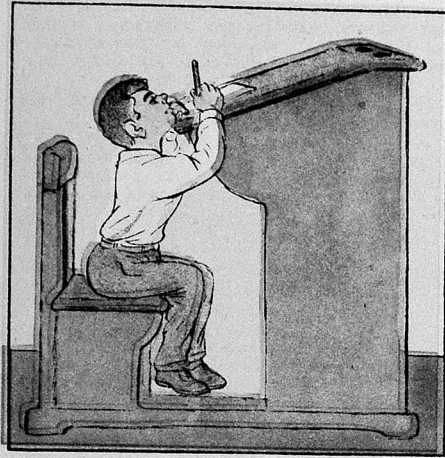

Дәмир йолунун ики тәрәфиндә көрүнән бу тәпәләр күман этмәйин ки, торпагдан әмәлә кәлишидир. Бунлар күбрә тәпәләрди. Хачмаз кәнд тәсәррүфаты тәһизаты шәбәси директору һәсән һүсейиовун өз вәзифәсинә союг янашмасы нәтижәсиндә бу гиймәтли күбрәләр ачыг һавада гарын, яғышын алтында галыб хараб одур. Һәсән һүсейиов йолдашдан бу күбрәләрин нә үчүн белә сахландығыны сорушанда дейир ки:

— Мән күбрәнин чәкисинә чаваб верирәм, кейфийәтинә йох, көлхөз сәдрләринин ядларына дүшәндә кәлиб апарырлар. Әкинә вә я бағлара бу күбрәдән бир мәнфәәт олүб-олмасанын мәнә дәһли йохдур.

Рәссам Нүсейи Ә.НӘИВ

Бә зән белә дә олур.

Кирпи гардаш!

ӘЗИМ КИРПИ!

Азәрнәшр 1954-чү ил үчүн нәшр этдиди тәғвимин илк вәрәгиндә охучулар мурәчәт эдәрәк языр ки: „Тәғвим һагғында бүтүн рә'й вә тәклифләрини зи Азәрнәшрә көндәрлик“.

Биз охучулар да Азәрнәшрин хәһишини еринә етирәрәк, өз рә'й вә тәклифләримизи билдирirik.

Рә'йимиз будур ки, тәғвим чох сәлигәсиз һазырланмышдыр вә вахтындан кем бурахылмышдыр.

Тәклифимиз дә будур: тәғвими элә һазырлайын ки, вәрәгләри өз-өзүнә төкүлмәсин. Биринчи вәрәгәйә эл вуранда галан вәрәгәләр тәғвимин тән ортасындан кома-кома гәһуб төкүләр вә гышын союгунда шюн айыны көстәрир.

ОХУЧУ

КИРПИ ГАРДАШ!

Биз, Бақы рабита электротехникумунун М. Сүбһи күчәсиндә ерләшән ятагханасында яшайырыг. Пайызда ишләримиз пис кетмирди. Анчаг гыш кирдәндә, союг бизи лап әлдән салыб.

Техникумун директору Әсәдов йолдаша шикәят әдиб дейәндә ки, үст палтарларымызла йорган-дөшкәйә кириб дәрсләрә һазырлашырыг. Бизә бир әлач әдик, чаваб верир ки:

— Чаван оғланларысың, дөзүн, мән сизин ериниздә оlanda чайда бузуу сындырыб суда чимирдим.

Мүдир ахырдә әлачсыз галыб, ятагханая газ трубалары чәкдирди, биз дә севиндик ки, ишимиз дүзәлдә!

Кирпи гардаш, будур бир айдыр ки, газдан хәбәр-әтәр йохдур.

Инди дә Әсәдов шикәятимизә белә чаваб верир:

— Чоху кедиб, азы галыб, бир гәдәр дә дөзәнсиз союглар гуртарыб кедәчәк.

Амма, нә союглар гуртарыр, нә дә Әсәдовун ишә союг янашасы.

ТӘЛӘБӘЛӘР

ҺӨРМӘТЛИ КИРПИ!

Захар Евдеев Абшероннефт кәшфийәт идарәси ОРС-кун Чейранкечмәз хәсәбәсиндә һәм магазин, һәм дә емәкхана мүдирин оlandан сонра элә зәһн әлдәди ки, тичәрәтин ишин дә онкундур, беши дә. Захар белә дүшүкүрдү ки, чәйран кечмәйән ерләрә мүфәттиш вә й йохлама комиссиясы һарадан кечә биләр?

Анчаг, Захар әл-голуну чырмайыб ишә еничә башлаян ки ми Чейранкечмәздә дә мүфәттишләрин әлиңә кечди вә тәфтиш заманы сәккиз мин манат пулу әкиск кәлдди. Мүфәттишләр Бақыи цола дүшидү... Захар исә өз ишиндә олду. Магазиндән чатмаяны емәкхана һесабына, емәкханадан чатмаяны магазин һесабына, галанларыны да дост-ашналарынын һесабына дүзәлдди, Бақыи кәлдди, ОРС-ун раиси һачыбала Гулиевлә нә данышды, нә данышмады ону билмирик... Бизә мә'лум олан одур ки, һ. Гулиев биринчи йохламаны дүзүкүн һесаб әлмәдди вә Захарын ишини икинчи дәфә йохлатдырды. Захара элә бу ләзиз иди. Бу дәфә кассасында 16 манат да артыг чыхды.

Үчүнчү йохламада 496 манат долашыгы чыхмагына бахмайарә, Захар һеч гашыны да тәртәтмәдди. Сәккиз мин манатын алтындан чыхан адам үчүн, 496 манат нә пулдур ки?..

Инди, Захарын үрәйи екә дә раһатдыр. Дейир:

— Әкәр, мүфәттишләр Чейранкечмәздә йол тапыбларса, мән дә һачыбаба Гулиевә йол тапышсам. Әтин ләвләрини бир-бириндә гатыб бака сатырам, өзүм билирәм, хырда пулуң галыгыны гайтармырам, әмбә эләйирәм, голумуму магазиндә гануңсуз вә әйрәвәз ишләдирәм, әлимин ичиндән кәлир...

Һөрмәтли Кирпи! Ишин бир тәрәфинә баханда, Захары о гәдәр гынамаг олмәз. һ. Гулиев элә әләйкәдә, Захар да белә әләйәр.

Ә. ЧӘЛӘЛ

ПИНТИЛИК ВӘСИГӘСИ

Инчәсанәт сөзү һәмишә мәнәдә йүксәк аңлайышларын, һиссләрин доғмасына сәбәб олмушдур. Мән бу фикирдәйдим ки, Инчәсанәт Ишләри Идарәсиндә ишләйәнләр дә һәмишә дөвг, көзәлик, инчәлик, зәрифлик барәсиндә дүшүнүрләр вә онларын әлиндән һеч бир сәлигәсиз иш чыхмаз.

Анчаг бу ахыр күнләрдә әлима чох сәлигәсиз бурахылмыш бир шакирд вәсигәси кечди. Бахдым, көзләримә инанмадым. Вәсигәнин үстүндә һәм Мәдәнийәт Назирлигинин, һәм дә Инчәсанәт Ишләри Идарәсинин ады азылмышды. Вәсигәдә исә нә мәдәнийәт нәзәрә чарпырды, нә дә бир инчәлик варды.

Вәсигә ән бичимсиз бир парча кардон ичиндә, ади гәзет кағызында чап әдилмиш үччә вәрәгәдән ибарәтдир. Сәһифәләр әйри-үйрү, языларын бир тәрәфи ашагы, бир тәрәфи юхары. Вәрәгләр кардондан узун, чапы ийрәнч вә һәттә баш-аяг, кәлмәләрин дә һәрфләри өз ериндә дейил. Мәсәлән, „инчәсанәт“ сөзүнүн ахырандагы „т“, һәрфи дүшүб, „назирлигинин“ сөзү исә „назирлигинин“ шәклиндә азылмышдыр.

Вәсигәнин мәзмуну исә даһа гәрәбәдир. 4-чү сәһифәдә чап олунмуш „дәдәб гайдаларынын“ 14-чү мәддәсинин Азәрбайжанчасында дейиләр: „Ғаба данышмаг, сөйүш сөймәк, папирос чәкмәк вә гумар ойнамаг...“.

Чох сағ олсун Инчәсанәт Ишләри Идарәси, ушагларә пис тәрбийә верир! 7, 8, 9 вә 10 яшлы ушагларымыз гумар сөзүнүн нә олдуғуну һәлә билмәдикләри һалда буву онларә биринчи оларәг, мәктәбин вәсигәси өйрәдир.

Һәмин бәндин русчасы, нечә дейәрләр, „он ики нәғмәни тамам әдир“, йә'ни айдын олмаһә һеч бир чәһәт гоймур. пулла вә шәһлә гумар ойнамамалы“.

Ятанлары да оятмаг буна дейәрләр. Бидмәйән вәрса, о да билсин, йә'ни ай шакирд, пулуң гуртарса, гәләминдән башлайыб китабларына гәдәр удуза билдәрән.

Азәрбайжан ССР Мәдәнийәт Назирлиги Инчәсанәт Ишләри Идарәсинин 2 нөмрәли муслиги мәктәбинин вәсигәси, белә бир пинти вә дүшүкүлмәдән һазырланмыш вәсигәдир...

ДАДАШ ОҒЛУ

КИРПИ КӨМӘК ЭЛӘДИ

Хыялы район ичрайийә комитәсиндән редаксиямызә хәбәр верилди ки, „Кирпи“ журналынын 22-чи нөмрәсиндә дәрч әдилмиш „Хыялыда соған битмәзини“ башлығы фәдәтондакы фәктәр йохлама заманы доғру олдуғундан, район кооперативләр иттифакынын сәдри Исәкәнләр Мәммәдәи вәзифәсиндән чыхарылмышдыр.

Редаксиямызә коңдәрилимиз бир мүхбир мәктәбунда Зәрәдә районун Сталин адына колхозун сәдри М. Зейналовун гоубмәдәлигә вә бир сыра чинайәтләри һагғында азылмышдыр.

Мәктәбундакы фәктәр район ичрайийә комитәси тәрәфиндән йохландылын вә доғру олдуғу мүйәйиңләшдиримиздир. Колхозун үмуми ичләсинын гәрария М. Зейналов колхоз сәдри вәзифәсиндән чыхарылмышдыр.

1953-чү ил 22 нөмрәдә „Кирпи“ журналында чап әдилмиш „Турисуда ачы сөһбәтләр“ сәрдәвһәди фәдәтонда чинс мәдәдәриг совхозунун ишин тәңгид әдилди.

Шуша район парти комитәси редаксиямызә хәбәр верир ки, фәдәтонда көстәрилән фәктәр тамамилә доғрудур. совхозун директору һ. Исәевә вә илк парти тәшкилаты кәтиби Ч. Хачатуряна партиа чәзасы верилмишдир.

Совхозун ишчәләриндән Н. Мәммәдов, Ф. Гулиевә вә Муслиман ифтирәчылыгә машуғ олдуларына көрә мәһкәмә мәс'улийәтинә чәлб әдилмишләр.

Редактор—Әвәз Садыг. Редакция һей'әти: Сүлейман Рүстәм, Сабит Рәһман, Сүлейман Мәликов, Кәзим Кәзимзадә, Гулам Мәммәдди, Рза Шәһвәлдә.

„Коммунист“ гәзетинин нәшри. Редакциянын адреси: Бақы, Коммунист күчәси, 11/13, 4-чү һапы, 2-чи нәртәбә. Тел. 3-17-27. Абуңә гийәти: айлығы 3 манат

ФГ 65625. Сифарин № 100. Тиражы 40 000. Кағыз форматы 70X105/4. Чапа ишәләнмиш 11/11/54

Аз ССР Мәдәнийәт Назирлигинин 26 комиссар адына мәтбәси. Бақы, Әли Байрамов күчәси, № 3.

2 Sudra
Oxygobor

05
KPH

Рассам К. КАЗЫМЗАДЕ

Америка-Инжилтэрэ-Иран нефт компаниясы